

Др Душан Сп. Илић, инспектор-просвјетни савјетник РПЗ, Бањалука,
Проф. др Грујо Бјековић, проф. у пензији, Соколац

ОСАВРЕМЕЊАВАЊЕ ШКОЛСКОГ ФИЗИЧКОГ ВАСПИТАЊА -идејни, концептуални принципи и приступи-

"Нема ништа практичније од добре теорије" (И. Кант)

Сажетак:

У чланку се теоријски образлаже шта је данас актуелно и шта је проблем у школском физичком васпитању. Такође, шта треба унапређивати како би дошли до осавремењеног, приступачниог и хуманизованог школског физичког васпитања. Хуманизација и Нова Методика школског физичког васпитања у чланку пружају неке од приступа за побољшање (осавремењавање). Оне се свакако свде на побољшање разноврсности приступа, концепције, идеја па и стилова рада који наставници треба да уносе у свој рад као и потребу за развојем стваралаштва сваког дјетета у настави физичког васпитања. За осавремењавање наставе приказани су и потребни квалитети педагога физичке културе. Школско физичког васпитање мора почивати на базним, диференцираним наставним садржајима и демократизацији школе и свакако на испуњавању стандарда образовања.

Кључне ријечи: УЧЕНИК / ШКОЛСКО ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ / САВРЕМЕНО / ХУМАНИЗАЦИЈА / СТВАРАЛАШТВО /

Постоји низ идеја и приступа о остваривању "писмености" кретне културе. Међутим, свакодневно откривамо да не радимо довољно на стваралаштву у физичкој (кретној) култури. Требало би да између ова два појма постоји знак једнакости. Често под писменошћу подразумијевамо спортско техничко образовање, а оно није приоритет. Под реализацијом НПП физичког васпитања неки наставници подразумијевају (форсирану) овладаност спортско-техничким образовањем, што такође није приоритет и циљ физичког васпитања. О стваралаштву у школском физичком васпитању ни помена иако су они у блиској вези. Нажалост, недостаје нам, у том низу сагледавања, цјеловита концепција физичког васпитања која укључује анализу стања школског физичког васпитања дјецe и омладине, посебно оних млађег школског узраста, а која ће открити основне идеје и ставове, усмјерења и принципе његовог осавремењавања. У том контексту, и том циљу, предочавају се, за наш ниво развоја, значајни концепти и ставови осавремењавања физичког васпитања ученика млађег школског узраста. *Унапређивање школског физичког васпитања његово даље продубљивање и усавршавање како теоријски тако и методолошки поставља се као трајан захтјев свима:* наставницима, педагозима, психолозима, дидактичарима методичарима и др. Колико год се теоретичари спорили око тога да ли је настава технологија или умјетност у в/о процесу *улога наставника је непроцењива.* Зато је неопходно подизање, прије свега, педагошко-психолошког и дидактичко-методичког нивоа. Неопходност извођења огледних истаживања у којима би се упоређивали различити: облици, модели, стилови и методи вјежбања и игре како би се процијенили и указали ефикасни и ефективни приступи на одређеним наставним (вјежбовним) садржајима. Повезивање теорије и практичних рјешења не своди се на одређивање техника за процјену дјечијих знања, умјећа и способности ни давање смјерница за избор активности, већ на откривање стратегије наставе која се односи на наставничково понашање и на начин његове интеракције са ученицима и посебно интеракције међу ученицима. Прави примјер таквих приступа је Љах, В.И. из 1990. године. Сврха његовог заговарања је у активацији друштвеног инте-

реса за проблематику школске физичке културе, *подстицање ставаралачке дјелатности ученика и наставника управо у школском физичком васпитању.*

У основне области *актуелног* система школског физичког васпитања и њихових посљедица и слабости у које смо одавно и дубоко 'загазили', треба навести сљедеће:

* *формално поимање школског физичког васпитања* који се, прије свега своди на физичку припрему ученика, (и претходно споменуто спортско техничку оспособљеност што је са два часа недовољно), у сврху компензације недовољне кретне активности или само на очување здравља ученика, *Настава се реализује али не прати и усмјерава наставни процес ка предвиђеном циљу (не тангира потребе, интересовања ђака),*

* *шаблонска реализација ШФВ*, или комбиновањем сљедећих облика (стилова): 1. логичко формалистички, 2. органско-функционални и 3. романтичарско рекреативни начин реализације наставе

* *изостављање тако важних компонената, узајамно повезаних са физичким развојем*, као што су: васпитање вриједносне оријентације, психички, морални и социјални развој личности дјетета, тј. *неповезаност специфичног образовања и васпитања са процесом интегралног развоја у свим узрастима и нивоима образовања,*

* *занемарено формирање*, у нашој теорији и пракси, *потреба и реалних мотива¹ бављења изборним вјежбовним, кретно-игровним и спортским активностима*, у животној школи и ван ње,

* *одсуство кључних компетенција самосталности и одговорности код ђака односно наставникове планске(етапне) усмјерености на формирање етичких и вољних особености, хуманистичких односа, реализације на дјелу сопственог професионализма и пласирања животних вриједности у школи, усвајања плодотворних, поучних и осмишљених форми комуницирања са ученицима,*

* *застарјели-превазиђени НПП школског физичког васпитања и прилично лимитирани материјални стандарди, просторно неусловни амбијент за вјежбање. (све више изостаје основни, а реализује се и доминира изборни дио НПП ФВ, а час је често једини облик рада са ученицима, да не кажемо у систему школског ФВ),*

* *(не)повезивање физичког васпитања с другим наставним предметима*

* *(не)постоји блиска сарадња школе и универзитетана на бази корпоративности: лабораторијске школе, полемика, сусрета наставника из праксеи универзитета, реализације пројеката истраживања, иновација и сл. за потребе школа и ђака,*

Код ученика, боље рећи *дјеце* и *циља наших интересовања* се не развија способност стваралачке примјене, како поменуемо на почетку овог чланка, усвојених знања, умијећа и навика за подржавања њихових физичких и психичко-радних способности као и знања, вјештина и разумијевања за самостално бављење *изборним кретним и спортским* активностима.

Неодговарајуће, непримјерене оријентације у пракси условљавају да се поправљање, унапређивање стања рада и дјеловања у школском физичком васпитању не може ефективно отклањати:

* **простим повећањем обима (и врста) кретних активности** или повећањем моторне компактности (интензитета),

* **обухватањем у програм допунских садржаја**, повећањем нивоа захтјева за испуњавањем наставних норматива (захтјева) или на рачун других могућности заснованих на екстензивном приступу.

¹ О мотивацији физичког вјежбања мало пишемо, а још мање истражујемо.

Такав педагошко-дидактички процес има превасходно *репродуктивни* карактер, при коме се у највећој мјери *даје предност методици обучавања кретних умјећа и подизању нивоа кондиционих способности ученика*.² Цитирани аутор сматра да није суштина физичког васпитања и оправдање у таквој методици која је била обавезно штиво и лекција током академског студирања.

У довољној мјери (и током студија) се не анализују и уважавају компетенције наставника и ученика, облицима рада заједничке сарадње, садржаја и структура сарадњиштва. О значају кооперације и компетиције треба видјети детаљније у извору Ђорђевић, В. 2012. године. Наставни процес је у великој мјери сведен на безлични ауторитарни приступ (још увијек непревазиђен традиционални, командни стил), лишен емоционалне обојености, емпатије, пријатности, добровољности, амбијента и допадљивости. Присутна је још увијек, доминантна усмјереност на наставне квантитативне норме, резултате који се користе као главни критеријум ефикасности наставе школског физичког васпитања. У исто вријеме, при оцјењивању успјешности дјетета, не уважавају се тако важни квалитативни показатељи, као што је *систематичност, циљаност и регуларност бављења физичким вјежбањем, развијеност интересовања, испољавање умјећа, сналажљивости, самосталног бављења изборним кретно-игровним активностима, бриге за здрав начин живота и то не само очување него и јачање (челичење) здравља и овладаношћу за оперативним нивоима знања у области тјелесне културе (физичког васпитања и спорта)*.

Неки наставници физичког васпитања имају низак ниво знања стеченог на студију и у својој специјализацији и недовољну општу (дидактичко-методичку) компетентност³, која не омогућава најбољи избор метода, различитост метода, чак и за сваког ученика појединачно⁴. Наставник физичког васпитања *не успоставља заједничка доживљавања, не схвата и не испитује ("не осјећа")*, *мотиве дјечијег понашања, ни унутрашњи свијет дјецe*. Не креира се (сервира) сараднички однос, прихватљив стил рада с ђацима у разним видовима здравствених, рекреативних и спортских дјелатности. *Фактички, наставници не подстичу дјечију иницијативу, самосталност, одговорност, стваралаштво и самоусмјерење у сфери кретноигровних и спортских активности, што представља кључ (циљ) истинске тјелесне културе личности ученика*.

Мањкавост садашњег "система" физичког васпитања имају "критеријуми" и оцјене рада наставника физичког васпитања. Свједоци смо да се њихов рад своди и оцјењује, углавном на основу: *квантитативног* (измјереног било субјективно било неким тестом у виду технике или напретка "спортског" играња, по оном шта је Ивица урадио с лоптом, а не обрнуто), *ограниченог људског сазнања*, (позитивистичког, резултатског и биологистичког приступа (*citius, altius fortius*) или неког другог погрешног), број испуњених наставних часова, норми и захтјева комплекса физичке спремности, усвојене технике, *нивоа овладаности* (основни, средњи и виши), *тријумфализма* у виду заузетих мјеста на свим нивоима школских такмичења итд. Овакав приступ, из њега произашла "процентоманија" водила је и водиће озбиљној деградацији и странпутици струке, морално-вољном посртању и заостајању у васпитавању и образовању ђака и наношења смисаоне штете, деградације квалитета у дјелатности наставника.

² Бокан, Б.: Технологија радних процеса у физичком... Аранђеловац, 1996.

³ Видјети актуелне Стандарде компетенција наставника Републике Србије, из 2011. (1. Наставна област с методиком наставе, 2. Поучавање и учење, 3. Подршка развоју личности ученика, 4. Комуникација и сарадња).

⁴ Кејн, Џ.Е.: *Психологија и спорт, психолошки видови физичког васпитања и спорта*, Нолит, Београд, стр. 27-142., 1984.

Један од узрока недостатака развоја система школског физичког васпитања је стање научно-методичке подршке (*методолошке културе наставника*). Оно што кочи такав развитак је скромно информатичко, дидактичко-методичко сазнање и техничко, просторно обезбјеђење и незадовољавајуће финансирање масовнијег учешћа ученика у школској физичкој (тјелесној) култури. Добар примјер рада на овим проблемима су реализације квалитетних пројеката на нивоу појединих држава нпр. у Влади Словеније уз руководство проф. Јанка Стрела и сар. Систем школског физичког васпитања ученика *с основним идејама, принципима, оправдањима и усмјерењима* за превазилажење недостатака у њему могућ је само путем његовог прелаза на саморазвијајући, (никако ауторитарни), отворени хуманистички систем вриједности, кога чини ученик са својим *ослобођеним индивидуалним особеностима*.

Осавременавање школског физичког васпитања не остварује се системски на путу разумијевања и преосмишљавања његове суштине, циљева, садржаја и организације, у складу са социјално-економским одликама и социокултурним усмјерењем друштва (видјети, Полич, Б, 1967, стр.93-109. Његово даље развијање, произилази из општег основног образовања, циља школског физичког васпитања да се (са)дејствовањем и интегрално формира личност ученика и култура кретне дјелатности. Главно средство достизања тог циља је овладавање основама личне физичке културе, под којима се подразумева:

- органско јединство знања (вјештина, разумијевања), потреба и мотива,
- оптимални ниво здравља и физичког развитака,
- интегрални развитак кретно координационих и кондиционих способности,
- умијеће остваривања тј. *творења* личне кретне, физичке, психичке, културне здравствене и спортске дјелатности.

Према томе, упоредо с рјешавањем традиционалних задатака по формирању сопствених знања, кретних умијећа и навика, развијања кондиционих и координационих способности и јачања здравља, јединствено и сврсисходно је провођење рада и на *оријентацији обједињеног физичког и духовног развитака личности ученика*, здравог начина, *стила живота*, формирања потреба и мотива (активних интересовања) за редовним бављењем физичким вјежбањем и спортом, хуманизмом, радошћу, сусретања, искуством слободног људског комуницирања, васпитања вољних и моралних особина.

У основи, принципи осавременавања треба да се темеље на идеји развитака личности њеног дјелатносног приступа (*усмјерење на задатак*), оптимизацији и интензификацији наставноваспитног процеса на основу примјене психолошко-физиолошких теорија, обучавања, васпитавања и *интегралног* развоја личности.

Физички и духовни развој је кључни моменат идеологије "нове" школе, а тиме и Нове Методике. Она би одстрањивала многе и болне проблеме (наставе) физичког васпитања, а уводила посебне приступе, иновације, давала динамизме широкој социокултурној промјенљивости наставног процеса, избор и начине методичке интерпретације и др. Да објаснимо и зашто. Зато да не бисмо реализовали годишњи фонд часова који су слични као јаје јајету. Потврда незамјенљивости осавременавања система школског физичког васпитања је *његова демократизација, концептуализација и разноврсност*. Манифестује се у савладавању, тј превазилажењу једнообразности садржаја, форми и метода обучавања у физичком васпитању, откривањем њихове разноликости и промјенљивости. То мијења суштину наставе, *прелаз од потчињености ка сарадничеству у настави*. У педагошком, тј. наставном процесу, демократија и приступачност се изражава у обезбјеђивању сваком љаку подједнаке доступности основама физичке културе ка проницљивом откривању даровитости, а који би могао остати неиспољен, затворен у готово сваком дјетету. Наставни процес се гради на основу коришћења широких флексибилних метода, стилова и средстава обучавања и усавршавања учени-

ка ка разним нивоима од почетних кретних и психичких способности ка оним вишим. У вези са тим, пред наставником је разоткривање велике разноврсности дидактичко методичког материјала, разоткривање оптималних спајања форми и метода наставног и ваннаставног рада и уважавање регионалних (локалних) традиција.

Хуманизација наставног процеса састоји се у уважавању индивидуалних особности личности сваког ученика, формирање група, парова у складу с присутним искуством и нивоом постигнућа ученика, његових интересовањима и склоностима. Наставник, педагог је обавезан да ђацима представи усвајање садржаја програма по разним нивоима сложености, типичним и осталим врстама моторичких грешака и субјективним тежинама. У пракси, прије пола вијека, Полич,Б.,1967. препознаје укоријењене сљедеће стилове, облике рада тј. наставе који не доприносе хуманизацији физичке (тјелесне) културе: *логичко-формалистички, романтичарско-рекреативни и органско-функционални*. У пракси и до данас, нажалост, има, често, таквих стилова и комбинација (облика) реализације. Да би се ови облици разоткрили, препознавали и на крају избјегавали од стране младих педагога физичке културе, добро је консултовати цитирани извор аутора, *Хуманизација физичке културе* стр.88-91.

Остваривање принципа демократизације и хуманизације у педагошком процесу могућа је на основу педагошког сарадничтва-идеје повезаности развијања дјелатности ученика и наставника у којима су они повезани узајамним помагањем и проницањем у духовни свијет један другог, заједничком жељом, анализом узрока и посљедица, тока и резултата дјеловања.

Суштина осавремењавања школског физичког васпитања на основу дјелатносног приступа састоји се у томе, да се оно оријентише не толико на усмјерење и постизање резултата учења и побједа, већ и *на поступке и оријентацију учења усмјерене на задатак*, на примјерима и начинима (само)мишљења и (само)дјелатности, *на развојку сазнајних снага и стваралачког потенцијала ученика*. Дјелатносни приступ ученика је супротан *вербалним методама* (и све чешћим задавањем ученику, у школи, непотребних писаних реферата, некаквих тестова од стране наставника), *наставним формама догматске предаје* и запамћивања било каквих (готових) информација, *пасивности учења и тјерања ученика* на вјежбање, коначно некорисних знања, умијећа и навика које немају ни упоришта ни користи у (ван)наставној пракси. Осавремењавање педагошког процеса у физичком васпитању путем интензификације и оптимизације састоји се у:

* *повећању сврсисходности обучавања и (о)усвајања унутрашње мотивације за редовно бављење изборним, кретно-игровним или спортским активностима,*

* *примјени активних и стваралачких метода и форми обучавања проблемско-истраживачким, повезаношћу развојку кондиционих и координационих способности),*

* *наглашеним и интегрално (когнитивном, афективном, моторичком и социјалном) развојним димензијама личности ученика и индивидуалним облицима обучавања и усвајања елементарних кретних навика за живот,*

* *развојку богатијих прије свега облика и навика наставног рада, широког коришћења очигледних, визуелних и аудио-визуелних средстава (нпр."стречинга", аутогеног тренинга, аеробика, редовног одласка и оријентације у природи.*

Анализа праксе школског физичког васпитања показала је неопходност тијесне међусобне повезаности с другим странама васпитања и образовања (повезаност с осталим наставним предметима) чији се конкретни садржаји не реализују-повезују. Савремене психолошко-педагошке и физиолошке теорије учења о способностима човјека, теорије културе и дјелатносног приступа, концепције о више нивоимским системима управљања кретањима (*нивои регулације и формирања кретања тзв. неурофи-*

зиолошки хијерархијски нивои регулације кретања)⁵, о хетерохроности сазријевања и неједнакомјерности развоја, повезаности разних психофизичких функција у онтогенези, о поузданости биолошких система и теорији обучавања, не користе се у довољној мјери при рјешавању научно-методичких проблема физичког васпитања ученика.

У односу на идеје осавремењавања обучавања **и усавршавања** школског физичког васпитања претпоставља се коришћење квалитативних показатеља достигнућа ђака: *квалитет* (ниво и обим) овладавања програмским материјалом укључујући теоретска и дидактичко-методичка знања, *начине* сопствене кретне, здравствене и спортске дјелатности. Посебну пажњу заслужује *примјереност, систематичност и редовност* бављења физичким вјежбањем, различитим видовима изборних спортских активности и вођења здравог стила живота. При оцјени достигнућа ђака у великој мјери се треба оријентисати на: *темпо раста резултата, развитак њихових координационих способности, знања, вриједносних опредјељења, навика, кретних експресија и ставова (исхода учења)*.

Осавремењавање школског физичког васпитања у многоме зависи првенствено од *компетентности наставника* (видјети шире у актуелном Правилнику о компетенцијама наставника у Србији), његове припреме на основу принципа демократизације, хуманизације и реализације у пракси лично-интересног и дјелатносног приступа у обучавању и васпитању и педагошком сарадњиштву. Корјенити услов осавремењавања квалитета наставно-васпитног процеса физичког васпитања (индивидуалне физичке културе) је разрада и примјена превасходно квалитативног приступа у оцјени дјелатности педагога физичке културе. Његов рад треба (о)цијенити по критеријумима Нове Методике:

- **умијеће формирања знања, вјештине и навика ученика,**
- **садејство у изграђивању умијећа стваралачког примјењивања овладавања начина физичко-културно-здравствених дјелатности, његово повезивање са животом и радом**
- **редовно (организовано) и самостално бављење** физичким (и корективним) вјежбањем, *игром и спортом*.

При оцјени професионалних квалитета педагога физичке културе не обраћа се довољна пажња, нити се оцјењују, нити подстичу такве компоненте (током студија, а ни послије у току професионалног усавршавања) као што су:

- * **осјећај за новине у раду, самостално стварање нових наставних средстава,**
- * **педагошки такт и редовно писање сценарија за све типове часа (општег и спортског) и етапе часа (обучавање, усавршавање и комбинацију, Тежња је да час буде бољи од писане припреме,**
- * **осавремењеност знања, облика и метода** у области наставног предмета и повезаност тјелесне културе са животом и радом,
- * **умијеће развијања:** мишљења, контроле емоција, васпитања за лијепо, као и моралновољних особина ученика,
- * **формирање хуманистичких (човечних) односа међу половима,**
- * **васпитање (развијање), код ученика, навике самосталног стицања знања и самосталног бављења кретно-игровним и спортским активностима,**

⁵ Условно се могу издвојити **пет хијерархијских нивоа формирања кретања** (Бернштајнова теорија регулације кретања): ниво остваривања позе, ниво синергије, ниво просторног поља, ниво предметне дјелатности и ниво знаковних покрета и кретних дејстава персонификованих значења, (не)вербалних комуникација.

** умијећа, битних за усавршавање, интересовања за изборне игровне, физичке и спортске активности, сазнавања учениковог напретка с повратном информацијом, * пр(и)омјене наставних стилова (и артикулације часа) и великог изазова у индивидуалном приступу приликом обучавања, васпитања.*

** све мање ангажовање педагога ФК у: стручним активима и друштвима, друштвеним и спортским организацијама, клубовима, МЗ, и сл.*

У свијетлу изнијетих принципа осавремењавања садржаја школског физичког васпитања треба сагледати органско јединство двије компоненте, *оријентације у физичкој култури и стваралачкој дјелатности:*

- **прва**, усмјерена на стварање код ученика *цјеловите представе о физичкој култури као елементу опште културе, која се открива и гради културом дјелатности, културом живљења и културом личности и*
- **друга** компонента, *оријентација процеса школског физичког васпитања усмјерена на стваралачко усвајање средстава тјелесне, културне, здравствене и спортске дјелатности и умијећа њиховог примјењивања при испуњавању здравствених, образовних, развојних и васпитних задатака.*

Садржај физичког васпитања чине два органски повезана дијела: **базни** (инваријативни) и **диференцирани** (варијативни). Овладавањем основама физичке културе неопходно је и обавезно за сваког ученика. Без **базног дијела** ученик се не може успјешно припремати за живот и радну дјелатност, за активно обнављање својих физичких и психичких снага, за очување индивидуалног и психичког здравља, видјети, *Компарација НПП физичког васпитања ОШ Руске Федерације и Републике Српске*, Илић, Д., 2007. Ова компонента представља друштвени стандард општеобразовне припреме у сфери физичке културе. Издавање базне компоненте садржаја физичког васпитања важно је на социјалном и педагошком плану. **Диференцирани дио** или промјенљива компонента уважава регионалну специфичност садржаја физичког васпитања, одређује услове рада у школи и слободан избор ученика. При разради варијативне компоненте *уважавају се спортска интересовања и склоности ученика као и доступност школских и јавних објеката физичке културе*. Реализација у пракси датих мјера важан је услов демократизације спортског живота ученика (рекреативна или спортска), повећања престижа и ауторитета педагога физичке културе. *Она води ка развоју варијативности и разноврсности педагошког приступа у потпунијем рјешавању задатака физичког васпитања ученика.*

Осавремењавање управљања школским физичким васпитањем треба водити по линији демократизације: укључивање у њега друштвености, интеракције у замјену административно-командних метода, методама социјалноекономског и педагошко-хуманистичког и кооперативног вођења и управљања. Ово становиште заступају и дугогодишњи стручњаци физичке културе Ђорђе Радојевић и Ђорђе Најштетер које су пренос(е)или студентима физичке културе на сарајевском "ДИФ-у". На основу базног садржаја физичког васпитања разрађује се варијативни дио програма школског физичког васпитања. На том нивоу остварује се подршка и стимулисање педагошког стваралаштва, огледно експерименталног рада, "лабораторијске школе", активног спровођења иновација у масовну школску праксу и социокултурне дјелатности мјесног окружења. Аутори чланка су стицајем околности њихови студенти, асистенти и колеге.

Демократизација школе укључује свеукупно стимулисање стваралачког истраживања педагога, повећање нивоа његове компетентности и професионалне умјешности. Она води ка *стварању привлачне моралнопсихолошке климе*, благонаклоних односа између администрације, педагога, ученика, родитеља и локалне заједнице. Потребно је континуирано стручно дидактичко-методичко обезбјеђење физичког васпитања, анализирање школског, јавног мњења, информисање друштва: *о стању, проблемима,*

перспективи и мјерама унапређења развита физичког васпитања ученика, Полич, Б.1967, стр. 88-91. Умјетник је увијек стваралац, Наставник је *техничар, уметник и научник*. Важан услов успјешне реализације концепције осавремењавања физичког васпитања ђака су обнављање и ширење тематике прикладних: педагошких, психолошких, биолошких, социолошких, еколошких, ергономских и ерголошких (интердисциплинарних) сагледавања, актуелних истраживања и будућих потреба тјелесне културе дјетета. Промјене (реформе) у просвјети не зависе од наставника. *Осавремењавање (промјене) у школском физичком васпитању* ће наступити ако се ради на бази **корпоративности** ученика са наставницима у школама с једне стране и с друге стране универзитета како би заједнички наступали на изузетно сложенем и систематичном процесу и раду. То је спој онога *шта треба радити* и онога што је квалитет рада (стручно-научно и иновативно) *на који начин радити*.

Ево само неких мисли које могу послужити наставницима физичког васпитања у мисији сарадништва и стваралаштва у васпитно-образовном процесу.

Прилог: Мисли које нам је о стваралаштву и дјеловање на путу стваралаштва оставио филозоф Николај Берђајев. Између многих веза са стваралаштвом он посебно истиче везе стваралаштва са: филозофијом, искуљењем, гносеологијом, бићем, слободом, аскетизмом, полом, љубављу, љепотом, моралом, друштвеним животом, па и културом...

Прилози о стваралаштву у функцији осавремењавања школског физичког васпитања

Могли би смо сљедеће мисли окарактерисати као азбуку стваралаштва... 1. Стваралаштво није само борба са злом и грехом, оно ствара други свијет, **наставља чин стварања**. 2. Када се говори о стваралаштву онда се мисли на процват "наука и уметности". 3. И у палом и слабом човјеку постојале су стваралачке моћи. 4. Приликом сваког напретка људског стваралаштва неминовно је окренути се античким изворима. 5. Људско стваралаштво није немогуће, 6. За стваралаштво је потребна велика одважност, 7. Човјек је позван не само да чека и предосјећа, већ да дјелује и ствара. 8. Стваралаштвом се мора оправдавати живот (и акција, дод. аутори). 9. Ми се налазимо пред потребом да себе оправдамо стваралаштвом, а не да оправдамо своје стваралаштво. 10. У стваралаштву се показује спонтаност и аутономност човјека (овдје се мисли на дијете јер је оно човјек обучено у дјечије одијело прим. аутори). 11. Стваралаштво не показује дуалистичку подјелу на субјект и објект. 12. Када човјек остаје у свом бићу, он не ствара. 13. Стваралаштво није откривање човјековог бића, већ је самоограничавање бића, његово жртвовање. Од стваралаштва не треба очекивати повећање, успон бића, откривање човјека. Стваралаштво се показује не као откривање људске природе, већ као њено прикривање. 14. Стваралаштво је битно/бивствујуће. 15. Стваралаштво је увијек у изворном. 16. Стварање претпоставља кретање (а кретање претоставља мишљење и иду једно с другим дод. аутори), 17. **Ако би у бићу све било нестворено, одувијек дато, онда сама идеја стваралаштва у свијету не би могла да настане**. 18. Сваки стваралачки чин је у суштини стварање ни из чега, тј. образовање нове снаге, а не промјена и прерасподјела старе. **У сваком стваралачком чину постоји апсолутна добит, повећање**. 19. Свијет је створен не само као тваран, већ и као стваралачки. **Стваралаштво је у свијету могуће само зато што је свијет у стварању, тј. тваран**, 20. Стваралаштво је неодвојиво од слободе. 21. Сазнавати и учити нешто у свијету, значи посједовати то у себи. 22. Само побједа над страхом човјека чини човјека., 23. **Најважнији проблем XX и XXI вијека је проблем односа стваралаштва (културе) према животу (бићу)**. 24. Стваралаштво је настајало из несавршенства и недостатака. 25. Сувише савршени престају да стварају.

Креативци (о)јачајте своју десну хемисферу. Неисказиво је шта стваралаштво јесте (...)?! *"Што око није видјело ни уво чуло, срце помислило, како то могу да изразе ријечи?"* (Павел Евдокимов).

И на крају, циљ стваралашта је самопреданост, а не сензација и не успјех, већ самоактуелизација. У процесу стварања човјек не ствара толико неке идеје, представе, језичке творевине симбола и знакова, колико продуковане идеје "стварају" човјека и у њиховој власти налази се увеличавање властитих дејстава људи. Дејствујућа личност открива се као узрок по себи. Личност као ко-стваралац себе и као ко-откривалац другом у моменту изласка из граница себе у међу-личном простору својим могућностима, знањима и способностима представља себе у другим људима и производи другог

човјека у себи. При томе човјек не заузима толико неку социјалну позицију, колико прожимајући сав социум, остварујући дејства на цјелокупни социокултурни простор. Не привлачи га сам циљ, већ сам процес сопственог издизања. То је кретање ка самом себи. То је удубљивање да би се нашло нешто ново за себе, да би се обрело у духовном.

ЛИТЕРАТУРА

1. *Анализа остваривања програмских садржаја наставе физичког васпитања у основним и средњим школама*, БиХ, РППЗ, Сарајево, 1985.
2. Берђајев, Н.: *Смисао стваралаштва*, покушај оправдања човјека, Библиотека Логос, Београд, 2001.
3. Бокан, Б.: *Технологија радних процеса у физичком васпитању између теорије и праксе (могућег и стварног)*, Зборник радова, Свеска VII, Аранђеловац, ФФК, Нови Сад, стр. 7-27. 1996.
4. Ђорђевић, В.: *Школско физичко васпитање*, Факултет спорта и физичког васпитања, у Новом Саду, 2012.
5. Живановић, Н.: *Апологија физичког вежбања*, Паноптикум, Ниш, 2011.
6. Илић, Д.: *Компарација наставног плана и програма физичког васпитања у основним школама Руске Федерације и Републике Српске*, "Наша школа" Бањалука, бр. 1-2. 2007.
7. Илић, Д., Здански, И., Галић, М.: *Основе дидактике физичког васпитања*, Комесграфика, Бањалука-Београд, 2009.
8. Илић, Д., Бјековић, Г.: *Стратешко планирање у процесу иновирања физичког васпитања ученика (млађег школског узраста)*, Необјављени чланак, Бањалука, 2014.
9. Кејн, Ц.Е.: *Психологија и спорт*, Нолит, Београд, 1984.
10. Љах, В.И.: *Оријентири перестројки физическово воспитанија в обштеобразоватељној школе*, ТПФК, Но. 9 стр. 10-14, Москва, 1990.
11. Полич, Б.: *Хуманизација физичке културе*, НИПУ, Партизан, Београд, 1967.
12. *Правилник о компетенцијама наставника Републике Србије*,.... Београд, 2011.